

Allah'ın Sistemi

İnsan ve hayvanlarda gördüğümüz solunum, sindirim, dolaşım gibi biyolojik sistemlerin tamamı mikro düzeyde birkaç milimetrelilik bir böcek olan sivrisineğin vücuduna yerleştirilmiştir.

Allah'ın sisteminde yaratan, yöneten ve rızık veren Allah'tır¹

Yüce Allah, **ol emriyle** (Bakara 2/117) küçük bir zerreyi ve o zerreden de evreni yarattı. **Göklerle yer başlangıçta bitişikti** (Enbiya 21/30). Her şey küçücük alana sıkıştığı için aşırı yoğun ve sıcaktı. Günümüzden 13,8 milyar yıl önce milyarlarca derece sıcaklıkta bu küçük zerre birden patlayarak etrafa yayıldı (Big Bang teorisi). Göklerin ve yerin nuru Allah, o zerreye yöneldi. Böylelikle enerji maddeye dönüşerek yoğunlaştı (Einstein, İzafiyet Teorisi: $E=mc^2$). **Evren genişlemeye** (Zariyat 51/47) **ve birbirinden ayrılmaya başladı** (Enbiya 21/30). Kocaman örümcek ağı biçiminde gaz bulutları filizlendi. İnsanlar ve diğer canlılar, üzerinde yaşadığımız Dünya gezegeni, içinde bulunduğumuz Güneş Sistemi ile birlikte iki trilyona yakın galaksiye sahip olduğu tahmin edilen tüm evren bir zamanlar gaz ve tozlardan meydana gelmiş

nebula adı verilen bir bulutsudan ibaretti. **Rabbimiz gaz bulutu halindeki evrene yöneldi. Ona ve yeryüzüne isteyerek veya istemeyerek gelin, buyurdu. İkisi de isteyerek geldik, senin emirlerine, senin kurallarına teslim olduk ya Rabbi dediler** (Fussilet 41/11). Evrenin ve yıldızların oluşumu esnasında canlı cansız bütün varlıkların elementleri oluştu, ölçüleri belirlenip kaderleri çizildi (**Kamer 54/49**). Çünkü **Allah göklerin** (sayısız ve sınırsız gök cisimlerinin) **ve yerin (arzin) üstünde hâkim olan, egemenliğini kuran varlıktır** (Bakara 255).

YILDIZLAR VE ELEMENTLER

Nebulalar, tüm yıldızların doğum yerleridir. Evren genişlemeye devam ederken sıcaklık düştükçe, tıpkı su buharının önce sıvıya, sonra katılaşarak buza dönüşmesinde olduğu gibi, gaz ve toz bulutları kütle-çekim kuvvetleri etkisiyle sıkışıp yoğunlaştılar ve birinci nesil yıldızları oluşturdular. Yıldızların hammaddesi hidro-

11 Yazı içinde koyu renkle belirtilen ifadeler ayetlere referanstır.

jen ve ondan meydana gelen helyumdur. Proton sayısı aynı, ancak çekirdeğindeki nötron sayısı farklı hidrojen izotoplarının çekirdekleri kaynaşarak (nükleer sentez, nükleer füzyon) helyum atomlarını oluştururlar. Bir elementi diğerlerinden farklı kılan, çekirdeğindeki proton sayısıdır. Hidrojenin bir, helyumun iki protonu vardır. Yıldızlar da doğar büyür ve ölürler. Güneş ve Güneş Sistemimiz içindeki yıldızlar, bu döngüyle oluşmuş üçüncü nesil yıldızlardır. Onların da bizim de elementlerimiz, enerjilerini bitirip ölmek üzere olan yıldızların çekirdeğinde nükleer füzyon yoluyla üretilir. Yıldız oluşturan gazlar, tıpası çekilen küvetteki suyun girdap oluşturarak bir bölgeye çekilmesinde olduğu gibi, yıldızın merkezine doğru çekildiler. Artan yoğunluk ve basınç nedeniyle atomlar birbirlerine sürtünmeye ve ısınmaya başladılar. Bu esnada atomların çekirdeğindeki protonlar kararsız hale geldiler ve bazı nötronlar da protona dönüştüler. Ortada serbest dolaşan bu protonlar nükleer füzyonla farklı sayılar-

" İki trilyona yakın galaksiye sahip olduğu tahmin edilen tüm evren bir zamanlar gaz ve tozlardan meydana gelmiş nebula adı verilen bir bulutsudan ibaretti."

da bir araya gelerek kaynaştılar. Yıldızların merkezinde helyum çekirdekleri kaynaşarak karbon atomunu, karbon ve helyum atomları kaynaşarak oksijen atomlarını oluşturdular. En sonunda yirmi sekiz proton ve nötronlu bir çift silikon atomu, milyarlarca derece ısıda birleşerek elli altı proton ve nötronlu bir demir atomu meydana getirdiler. Demirden daha ağır elementler aynı yıldızların süpernova patlamalarıyla yok olmaları esnasında açığa çıkan aşırı yüksek enerji ortamında anlık bir sürede sentezlendiler. Maddeyi oluşturan elementler patlamayla birlikte uzaya gaz ve toz bulutları halinde dağıldılar. Yıldızın ölümlüyle oluşan kara deliklerin etrafında dönmeye başlayan gaz ve toz bulutları kütleçekim etkisiyle toplanarak ikinci ve sonrasında üçüncü nesil yıldızlarda bir araya geldiler. Bugün evrenin %98'i hidrojen ve helyumdan, %2'si diğer elementlerden oluşmuştur. Kitabımız Kur'an, yeryüzünde canlı hayatının sürmesini sağlayan suyun (Mü'minun 23/18, Zümer 39/21), madenlerden

çıkarılıp sanayide kullanılan demirin gökten indirildiğini söylüyor (**Hadid 57/25**). DNA'mızdaki nitrojen, dişlerimizdeki kalsiyum, kanımızdaki demir; canlıları oluşturan bütün elementler kendi içerisine çöküp ölen yıldızların içinde üretilmişlerdir.

İşte böyle... Evren genişleyip soğudukça enerji maddeye dönüştü ve evrenimiz bugünkü haline doğru oluşum sürecine girdi. Zamanı geldikçe her bir varlık, varlık sahnesinde birer birer yerini almaya başladı. Evrende sürekli yaratılan, değişip dönüştürülen bir sistem mevcuttur. Bu varoluş ve değişim süreci halen devam etmektedir (*Rahman 55/29*). Yıldızlar, gezegenler, galaksiler arasındaki mesafe giderek açılıyor, evren kesintisiz bir şekilde genişlemeye devam ediyor (*Zariyat 51/47*). Saliseler içinde bir sürü yıldızlar oluşuyor, insanların ve hayvanların hücreleri yenileniyor.

O halde, yeryüzündeki sistem nasıldır? Dünya evrenin bir parçası, aynı maddeden oluşan devamıdır. Canlıda ne varsa, evrende de o vardır. Evreni oluşturan ne varsa, canlıyı da o oluşturmaktadır. Şimdi bu canlılardan, Kur'an-ı Kerim'in de dikkat çektiği, sıradışı özelliklere sahip bir tanesini inceleyelim.

SİVRİSİNEĞE BAKIN, ARAŞTIRINI...

Kanatlarıyla uçan kuşlar dahil, yeryüzünde debelenen tüm canlılar (dabbe), tıpkı insanlar gibi orijinal ve organize bir canlı türü, **bir ümmettir** (*Enam 6/38*). Kendi aralarında verimli döl vererek üreyebilen, benzer özelliklere sahip canlıya "tür" adı verilir. İnsan tek bir türdür. Örümceklerin 43.244 türü, sivrisineklerin 3500 türü vardır. Tabiatla her biri farklı bir dünya, ayrı bir alem, ayrı bir topluluk oluşturan 100 milyonu aşkın canlı türü olduğu tahmin ediliyor. Büyük olsun, küçük olsun, bütün canlı türleri, cansız varlıklarla birlikte kendileri için konulan kurallara uyum suretiyle Allah'ı tesbih etmekte, anmakta ve yü-

celtmektedirler (**Nur 24/41, İsra 17/44**). Hepsi de Allah'ın verdiği rızıkla beslenmekte, onun verdiği canla yaşamakta ve üremektedir.

Doğrusu Allah, yaratıcı gücünü göstermek için bir sivrisineği veya ondan daha küçüğünü örnek olarak vermekten çekinmez. İman edenler, bunun rablerinden gelen bir hakikat olduğunu bilirler. Böyle bir örneği neden verdiğini anlamaya çalışırlar (*Bakara 2/26*). **Rabbimiz sen bunu boşuna yaratmadın derler (Ali İmran 3/191). Gerçeğe karşı önyargılı olmaları nedeniyle kafirler, karşılaştıkları bu gibi ayetleri görmezden gelirler. Anlayamadık, Allah bu örnek neyi amaçlamıştır, derler....** (*Bakara 2/26*).

Allah Teâlâ bu ayetle hiç dikkat etmediğimiz, hor gördüğümüz, bizi sinirlendirdiği için hemen üzerine basıp öldürmek istediğimiz bir sivrisineğin erkeği, dişisi, yavrusu ve davranışlarıyla büyük bir alem, bir tabiat ayeti olabileceğine dikkat çekiyor. Ayrıca, sivrisineğin şahsında bize bilim yapmamızı teklif ediyor, bilime yönlendiriyor. Sivrisi-

nek gibi küçücük bir varlığın içindeki donanıma, şahsındaki kusursuzluğa ve mükemmelliğe bir bakıverin diyor. Çünkü İslam eleştiriyi ve sorgulamayı geçersiz kılan bir din değildir. Aksine hakikatin peşine düşenlerin, hayat üzerine her türlü sözü (açıklamayı, bilgiyi) dinleyip aklının süzgecinden geçirdikten sonra (eleştirel düşünce) en güzeline uyanların (seçip alanların) hidayete ulaşacağına dikkat çekilir (**Zümer 39/18**). Çünkü iman etmek güvenmeyi, güvenmek bilmeyi gerektirir ve bilim, alemde var olan şeylere ait bilgidir. Bilim kesretten vahdete ulaşmaktır. Bilim alemin Allah'la ilişkisini kurmaktır.

Kafirler ise görmezden gelirler. "Var olan her şey aslında maddenin yeniden düzenlenmesinden, kendi kendini inşa etmesinden ibarettir", derler. Dolaylı yollardan sorumluluktan kaçmak isterler. Aslında derler ki görmek istemeyenden daha kör kimse yoktur; üstelik bahane aramaya başladığınızda, yalanlar duymak is-

Halk arasında sivrisinek soktu denir ama aslında sivrisinek sokmaz. Tabiri caizse cerraahi bir işlem yapar.

tediğiniz gibiyse hakikati görmek iyice zorlaşır. Allah hepimizi varlıktaki mükemmelliği görüp takdir edebilenlerden etsin!

Haydi o zaman sivrisinek nasıl bir canlıdır bakalım: İnsan ve hayvanlarda gördüğümüz solunum, sindirim, dolaşım gibi biyolojik sistemlerin tamamı mikro düzeyde birkaç milimetrelilik bir böcek olan sivrisineğin vücuduna yerleştirilmiştir. İnsan ve hayvanlarda basit gözler vardır. Sivrisinekler ise binlerce basit gözün bir araya gelmesiyle oluşmuş petek gözlerle sahiptir. Başlarının yan kısmında yer alan petek gözleriyle 360 derece görüş açısına sahip sivrisinelere, çaktırmadan yaklaşamazsınız.²

Sivrisineklerin göğüs kasları ve kanatları çok güçlüdür. Kanatların yüzeyi koyu çubuk şeklinde damarlaşmalar ve aerodinamik yapılar barındırır. Rüzgârsız havada saniyede bir metre yol kat eden sivrisinekler, kanatlarını saniyede 1000 kez çırpırlar. Memelilerin hiçbir kası ve eklemi böyle bir hareketi gerçekleştirecek güçte değildir. Kanat eklemlerindeki esneme özelliğine sahip resilin adı verilen protein sayesinde kanat çırparken harcadıkları enerjinin geri dönüşümünü sağlarlar. Sivrisineklerin bir başka ilginç özelliği, ayak uçlarında bulunan, pulvillum adı verilen vantuz şeklindeki yapılardır. Bunlar sayesinde duvarda ve tavanda yürümekte zorluk çekmezler.

SIVRİSİNEĞİN ÜREME VE BESLENMESİ

Dişi sivrisinekler kanatlarını birbirine çarparak çıkardıkları vızıltılarla erkekleri davet ederler. Dişi sivrisinekler, sadece bir kez çiftleşmelerine rağmen, vücutlarındaki spermateka ismi verilen özel kesede sakladıkları erkeğin spermelerini kullanarak her seferinde 100-300 tane yumurta oluşturabilirler. Üstelik dört hafta sürecek ömürlerinde 5-10 kez daha yumurtlayabilirler. Nasretin hocanın fıkrasını bilirsiniz. Aldığı ciğeri komşusuna yediren hanımı suçu kediye yüklediğinde hoca kediyi terazide tartar ve hanımına kedi buradaysa ciğer nerede diye sorar. İşte ürettiği yumurtaları hacim olarak

kendi vücudundan daha fazla yer kaplayan dişi sivrisinek için de aynı soru akla gelmektedir.³ Ayrıca teknoloji yoluyla spermateka benzeri bir alet üretebilseydik, katkı maddelerine ihtiyaç duymadan gıdaları orijinal haliyle yıllarca nasıl saklayabileceğimizi bir düşünün!

Sivrisinekler durgun sularda yavrularını geliştirirler. Yumurtalarını bırakmaları için bir avuç su birikintisi yeterlidir. Kimi tatlı, kimi bitkisel, kimi de dışkı kaynaklı suları tercih ederler.

Erginleştiklerinde karasal hayatta aktivite gösterirler. Her bir sivrisineğin davranış özelliği farklıdır. Bir kere yaşadıkları yerler farklıdır. Evlerde, ormanlarda, mağaralarda farklı ortamlarda barınırlar.

Aslında erkek ve dişi sivrisinekler bitki özsu ile beslenirler. Sadece dişiler yumurtalarını geliştirebilmek amacıyla kan emerler. Kimisi insanlardan, kimisi hayvanlardan, kimisi sürüngenlerden kan emmeyi sever. Sivrisineklerin bildiğimiz anlamda kulakları ve burunları yoktur. Antenlerinde, ayaklarında ve vücutlarının her tarafında bulunan sensilla adı verilen kıllar birer duyu organı vazifesi görür. Harekete, sese ve kokuya duyarlı bu küçük kıllar o kadar gelişmiştir ki zifiri karanlık bir ortamda bir dişi sivrisinek insan ve hayvanların yaydıkları ısıyı, ter, karbondioksit ve nem kokularını, havadaki ses titreşimlerini kolaylıkla algılayıp hedefi tespit edebilir. Zikzaklar çizerek vücuduna kondukları insan ve hayvanların cildinin altındaki kılcal damarları sensörleri vasıtasıyla kolayca tespit ettikten sonra doğrudan damar içerisine sondaj yaparak kan emerler. Halk arasında sivrisinek soktu denir ama aslında sivrisinek sokmaz. Tabiri caizse cerrahi bir işlem yapar: Dişi sivrisinekler, yedi parçalı ağız yapısına sahiptir ve bu parçalardan bazılarında bulunan bistüri benzeri yapılarla deriyi keser, diğer bazı yapılarla yarayı yanlara doğru açtıktan sonra doğrudan damar içerisine girerler. Tükürük salgısıyla ağrı oluşumunu ve kanın pıhtılaşmasını önlerler. Beslenme süreleri anestezi amaçlı damara enjekte ettikleri apiraz miktaryla ilişkilidir ve en fazla 3 dakika sürer. Üç dakika içerisinde beslenmelerini tamamlayıp canı yanan konakların sa-

2 Bkz: <https://www.youtube.com/watch?v=piQwt3eb8Lw>; 16-18 ve 22-24 dakikalar

3 Bkz. <https://www.youtube.com/watch?v=ffEpgiZBlfc>

vunmasından kaçmaya çalışırlar. Yeterince kan ememedikleri takdirde konağın sakinleşmesini bekler yenden saldırırlar. Karınlarını doyuruncaya kadar birden fazla kişiden kan emmeleri nedeniyle hastalık etkenlerini bir canlıdan diğerine taşırlar. Sivrisineklerin taşıdığı 200 civarında hastalık etkeni bilinmektedir.

Buna karşın sivrisinekler ve su içerisindeki larvaları kuşlar, kurbağalar, yarasalar ve örümcekler için besin kaynağı oluştururlar. Larvaları suları filtre ederek ve sudaki artık maddeleri yiyerek temizlenmesine katkıda bulunurlar.

Sivrisinek önemli bir canlıdır. Ancak her şey sivrisinekten ibaret değildir. Sivrisineğin üzerinde ve içinde barınma ve beslenme sağlayan daha küçük canlılar da vardır.

SIVRİSİNEĞİN DAHA KÜÇÜĞÜ

Doğrusu Allah, yaratıcı gücünü göstermek için bir sivrisineği veya ondan daha küçüğünü örnek olarak vermekten çekinmez (Bakara 2/26). Biz baktığımızda sadece sivrisineği görüyoruz. Ama sivrisineğin üzerinde ve içinde, sivrisineği oluşturan hücrelerin belki on katını oluşturan sayıda bakteri ve virüs kolonisi yaşıyor. Biz onlara mikrobiyata diyoruz. Mikrobiyata sivrisineğin büyümesine, sindirimine, bağışıklığına, üremesine ve hatta hastalık taşıma kapasitesine olumlu katkıda bulunuyor. Bunun yanı sıra bir kısım solucan ve mikroorganizma, insan ve hayvanlarda olduğu gibi sivrisineklerde hastalık oluşturabilirler. Sivrisineklerin üzerinde yaşayan akarlar, hatta sivrisineklerden kan emerek beslenen sinekler bile vardır.⁴

4 Bkz. 10:00-10:20 dakikalar; ayrıca morfoloji, gelişme, çiftleşme, kan emme, ağız organları ve yumurtlamaları için; https://www.youtube.com/watch?v=Hz_DslzN2IA

Bir düşünün! Bu ayetler Muhammed aleyhisselama indirildikten yaklaşık 1000 yıl sonra mikroorganizmalar keşfedildi. Mikrobiyatanın canlılar için önemi daha yeni anlaşılıyor. Bu bilgiler herkesin elinin altında. Ama her bakan görebiliyor mu? **Cahit Zarifoğlu'nun dediği gibi: Asıl marifet buluttaydı ama herkes yağmura şiir yazdı...**

Evrende sürekli değiştirilip dönüştürülen bir sistemin varlığından bahsettik. Rabbimizden gelen enerji evrende, yeryüzünde ve canlıların vücudunda maddeye, oluşan madde de sürekli enerjiye dönüşür. Evrende her galaksinin merkezinde bir kara delik bulunur. Gezegenler nasıl yıldızlarının etrafında dönüyorsa galaksilerde de yıldızlar, bulutsular ve diğer gök cisimleri merkezde bulunan kara deliğin etrafında dönerler. Sivrisinek gibi her bir canlının doğumundan ölümüne yaşam döngüsü var. Bu canlıların vücudundaki solunum, sindirim, dolaşım gibi her bir sistemin ayrı bir döngüsü var. Aynı şey cansız varlıklar için de geçerlidir. Yeryüzünde bir azot döngüsü, su döngüsü, karbon döngüsü var. Canlı ve cansız varlıklar da sürekli birbirlerine dönüşürler. Güneşin, hava, toprak ve topraktaki elementlerin katıldığı ve bütün canlıların birbirleriyle etkileşim halinde besin ve

enerjilerini temin ettikleri ekosistem adı verilen başka bir döngü daha var. O halde gelin bu muhteşem sisteme bir göz atalım.

RIZIK VEREN ALLAH'TIR

Yeryüzünde hiçbir canlı (dabbe) yoktur ki rızıkı Allah'a ait olmasın (Hud 6). **Hiçbir canlı rızıkını yoktan elde etmez, biriktirmez...** (Ankebut 29/60). **Gökleri ve yeri yaratan, Güneş'i ve Ay'ı**

hizmetimize sokan, gökten yağmuru yağdıran ve onunla ölü toprağa hayat veren, rızık veren ve rızıkını kulları arasında belli ölçülere göre bir döngü halinde dolaştıran Allah'tır. Her şeyi güzel yapmak Allah'a mahsustur. Ne yazık ki insanların çoğu tutku ve hazlarının peşinden koşarlar. Varlık sebepleri ve sorumlulukları konusunda düşünmek istemezler (Ankebut 29/61-64).

Yeryüzünde Güneş'in, hava, toprak ve topraktaki elementlerin bütün canlılarla etkileşimde olduğu bir ekolojik sistem yaratılmıştır. Ekosistemde su, karbon, hidrojen, oksijen, azot gibi inorganik maddelerin sürekli olarak cansız ortamdan alınıp, bitkiler ve hayvanlar gibi canlı ögeler arasında aktarıldıktan sonra, yine cansız ortama iade edilmesi, bir kimyasal madde döngüsü oluşturur. Yani elementler bir araya gelerek molekülleri, moleküller bir araya gelerek karbonhidrat, yağ, protein gibi makromolekülleri meydana getirirler. Sonrasında ise bu moleküller organize olarak sırasıyla organelleri, organeller hücreleri, hücreler dokuları, dokular organları, organlar sistemleri oluşturur. Bunların hepsine birden canlı diyoruz. Bu döngüde ihtiyaç duyulan enerji aslında bir biçimden başka bir biçime doğru dönüşüm hâlinde olan enerjidir ve bu enerjinin kaynağı Güneş'tir. **İşte ekosistemlerdeki madde ve enerji döngüsü, besin zinciri (rızık) olarak tanımlanır.**

Yüce Allah ölüden diriye, diriden ölüyü çıkarır (Rum 30/19). Bitkilerde fotosentezle başlayan (inorganikten organiğe) enerji dönüşümü ve besin üretimi bitkilerden ot yiyen hayvanlara, ot yiyen hayvanlardan et yiyen hayvanlara aktarılır. Bunlar gıda olarak girdikleri insan ve hayvanların vücutlarında altıyapılarına kadar (organikten inorganiğe) parçalanarak hücrelerin, organ, doku ve sistemlerin ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılırlar (inorganikten organiğe). Bitki ve hayvanların çevreye bıraktıkları atıkları veya öldüklerinde parçalanan dokuları bakteriler vasıtasıyla elementlerine kadar ayrıştırılarak (organikten inorganiğe) tekrar toprağa ve sonra bitkilere ve onlardan hayvanlara dönüşürler. Doğada böyle bir sistem var. Bu nedenle hiçbir canlı rızıkını biriktirmez. Besin zinciri içerisinde kendisine lazım olanı alır, gerisini bırakır. Böylece Allah-u Teâlâ tarafından kurulmuş sistem hiç aksamadan işlemeye devam eder.

İnsanın topraktan yaratılmasından bahseden ayetler sadece ilk insanın var edilişinden bahsetmez. Aksine topraktan yaratılma dünyaya gelen tüm insanlar için geçerlidir (*Nisa 4/1, Rum 30/20, Fatır 35/11, Mü'min 40/67*). Ölümünden sonra tabiatın yeniden hayat bulması, insanların topraktaki inorganik elementler halindeyken organik hale gelmeleri, sonra ölüp toprağa karıştıklarında tekrar diriltilmeleriyle ilgili ayetlerin hepsi bu gerçeğe işaret ederler.

ALLAH'IN SİSTEMİ

Şimdi bak Allah'ın rahmet eserlerine... Yeryüzünü ölümünün ardından nasıl diriltiyor. Bunu yapan, elbette ölüleri de öylece diriltecektir. O her şeye hakkıyla kadirdir (Rum 30/50). Allah gökten su indirip onunla ölmüş toprağa hayat vermektedir. Kuşkusuz bunda dinlemesini bilen bir topluluk için açık delil bulunmaktadır (Nahl 16/65). Bu ayetlerde yağmurun en genel ifadeyle ölü toprağa can vermesine ve dolayısıyla organik hayatın oluşumuna dikkat çekilmektedir.

Kâfirler: Allah, ölen kimseyi bir daha diriltmez! diye var güçleriyle yemin ediyorlar (Nahl 38). Biz kupkuru bir kemik yığını ve ufalanmış bir avuç toprak hâline geldiğimiz zaman mı, yani biz o halde iken mi yeni bir yaratılışla tekrar diriltileceğiz? Bu, olacak şey değil! diyorlar. İster taş, toprak olun, ister demir. Canlandırılıp tekrar diriltileceksiniz (İsra 17/49-50). Onlar, Allah'ın yaratmayı nasıl başlattığını hiç düşünmüyorlar mı?

Sonra onu aynen tekrarlayacak. Kuşkusuz bu, Allah'a çok kolaydır. Yeryüzünde gezip dolaşın da Allah'ın varlıkları (inorganik elementlerden organikçe, canlılığa) ilk defa nasıl yarattığına ibretle bakın. Allah, kıyametten sonraki ahiret hayatını da işte böyle yaratacaktır (Ankebut 29/20).

İnsanların defalarca ölüp her defasında bir başka bedende dünyaya gelmelerine (reenkarnasyon, tenâsüh) delil olduğu iddia edilen şu iki ayette de aslında aynı sisteme dikkat çekilir. **Rabbimiz! Bizi iki defa**

öldürdün, iki defa dirilttin... (Mü'min 40/11). Allah'ı nasıl inkâr ediyorsunuz ki sizi yaratana kadar hiçbir şey değildiniz (toprakta inorganik cansız elementler halindeydiniz). Sizi ölümler iken (anne babanız aracılığıyla) dünyaya getirdi, sonra (ecelleriniz gelince) yine öldürecek, sonra (kıyamette) tekrar dirilterek kendisine döndürecektir (Bakara 2/28).

EVREN VE YERYÜZÜYLE İLGİLİ

KAYNAKLAR:

1. Alex Frith, 2021. Uzay Hakkında Bilmen Gereken 100 Şey. Tübitak Yayınları.
2. Murat Murat, 2018. Gezegen Rehberi. Uzay Kaşifinin El Kitabı, Cezve Kitap.
3. Carl Sagan, 2019. Kozmos, Evrenin ve Yaşamın Sırları. Altın Yayınları.
4. Yeryüzündeki ekolojik sistemle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Ekosistem Coğrafyası. https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/19_20_Guz/ekosistem_cografyasi/3/index.html

İnsanın topraktan yaratılmasından bahseden ayetler sadece ilk insanın var edil-şinden bahsetmez. Aksine topraktan yaratılma dünyaya gelen tüm insanlar için geçerlidir. Ölümünden sonra tabiatın yeniden hayat bulması, insanların topraktaki inorganik elementler halindeyken organik hale gelmeleri, sonra ölüp toprağa karıştıklarında tekrar diriltilmeleriyle ilgili ayetlerin hepsi bu gerçeğe işaret eder.

SİVRİSİNEKLE İLGİLİ KAYNAKLAR

1. Mehmet Yaman, 2020. Veteriner Entomoloji Ders Notları, MKÜ, Veteriner Fakültesi.
2. Sırrı Kar, Deniz Şirin, Esin Güven, 2021. Sivrisinekler ve Vektörlükleri. İçinde "Türkiye'de Önemli Arthropodlar ve Vektörlükleri, U. Uslu, K. Altay, S. 119-138. Medisan Yayınevi.
3. Ed Yong, Mikrobiyata. İçimizdeki Mikroplar. Yaşama Büyüleyici Bir Bakış. Domingo Yayınları.